

1895

De weduwe Aarts, dochter van Anna Maria Tilburgs, begint een sigarenfabriek.

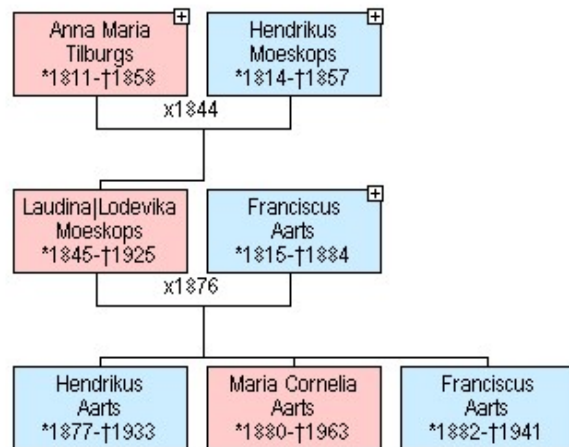
Door Huub Tilburgs

Lodevika, alias Laudina en Lodevien, Moeskops werd geboren in Veldhoven op 27 januari 1845 als dochter van Anna Maria Tilburgs (1811-1858) en haar tweede echtgenoot Hendrikus Moeskops (1814-1857). Vóór haar huwelijk werkte zij als dienstmeid. Vanaf 1856 woonde zij tijdelijk in Mechelen.

Op 4 november 1876 trouwde Lodevika in Eersel met de dertig jaar oudere Franciscus Aarts (foto), geboren te Eersel op 3 mei 1815. Franciscus was aanvankelijk smid en bakker. Van 1869 tot zijn overlijden in

1884 was hij burgemeester van Eersel. Hij was weduwnaar van Cornelia Henselmans, die begin 1876 was overleden. Franciscus was dus binnen één jaar opnieuw getrouwd. Lodevika en Frans kregen twee zonen en een dochter; 5 september 1877 Hendrikus Franciscus Joseph (Harrie), 12 januari 1880 Maria Cornelia Margaretha Veronica en 6 april 1882 Franciscus Jacobus Joseph (Frans). De twee zonen werden later vennoten in het bedrijf. Dochter Maria ging het klooster in. Franciscus Aarts overleed in Eersel op 6 april 1884, Palmzondag, op de tweede verjaardag van zijn jongste zoon. De andere kinderen waren vier en zes jaar oud.

Franciscus Aarts was via zijn eerste echtgenote, Cornelia Henselmans, eigenaar geworden van het pand Markt 33 in Eersel (foto). In 1895 vestigde Lodevika daar de "Sigarenfabriek de wed. Aarts en Zonen" in de schuur naast het woonhuis. In 1903 waren er vierendertig personeelsleden. In 1917 werd een tabakskerverij opgericht. In 1918 werkten er nog negenenzestig sigarenmakers, maar in 1924 waren er nog maar twintig mensen in dienst. De sigarenfabriek voerde het merk "Braziliaantjes". Het bedrijf verdween in 1925. Daarna werd het pand betrokken door sigarenmakerij Derk de Vries¹.

Op donderdag 9 november 1899 werd de nieuwe burgemeester van Eersel, de heer J.Th. van den Boom, in een optocht met praalwagens binnengehaald. "Eersel's industrie was voorgesteld door een prachtwagen, waarop zich bevond het personeel van de fabriek der firma Wed. Aarts en zonen."² Bij diezelfde gelegenheid had dochter Maria Aarts een speciale rol: "Eene dochter van Mej. de Wed. Aarts, die Donderdag den eerewijn op het raadhuis zou gaan toedienen, verloor onder al het volk een gouden armband. Een eerlijke vinder had het genoeg haar het kostbaar stuk weder ter hand te mogen stellen. Niet dan na veel moeite slaagde Mej. Aarts er in den vinder eenige belooning te doen aannemen. Eindelijk liet deze zich dan toch een hollandschen jongen (gulden) welgevallen."

Op 5 april 1907 bezocht de Commissaris der Koningin Eersel. In zijn reisverslag schreef hij: "Een vroegere burgemeester van Eersel, Aarts, stierf in 1884; diens weduwe begon een sigarenfabriek; deze

1. Kempisch erfgoed in beeld. Bijlage. SRE Milieudienst.
2. De Peel- en Kempenbode, 11 november 1899.

wordt thans gedreven door haar beide zoons, en gaat zeer goed; de sigarenmakers gedragen zich zeer goed, maar staan overigens onder strenge tucht; de weduwe Aarts heeft een winkel in koloniale waren en lapjes; gedwongen winkelnering is er niet." Bij zijn bezoek aan Eersel op 20 juni 1916 voegt hij daaraan toe: "De sigarenindustrie, vooral de fabriek van de Weduwe Aarts, gaat bijzonder goed. De sigarenmakers verdienen \pm f 10,-"

Het personeel en de sigarenfabriek van de Wed. Aarts & Zonen in 1910.

Op 24 mei 1911 berichtte de Peel- en Kempenbode: "Eersel. De industrie in deze gemeente neemt steeds grootere afmetingen aan, de industrie der sigaar, die hier talrijke handen aan 't werk heeft. 't Beste bewijs daarvan ligt in het feit, dat de Sigarenfabriek "De Leeuw" van de firma Wed. Aarts & Zonen opnieuw wordt uitgebreid. Bij onderhandsche aanbesteding werd het werk gegund aan den aannemer P. J. Jansen te dezer plaatse."

Uitbreiding van activiteiten: vestiging in Bergeijk

Meierijsche Courant, 6 februari 1913

"Bergeijk (Weebosch). Door de firma weduwe Aarts en Zonen sigarenfabrieken te Eersel zal alhier een sigarenfabriek worden opgericht. Reeds een zestal werklieden zijn aangenomen en zullen de volgende week met het werk beginnen. Voorlopig in een leegstaand woonhuis. Voorwaar een groot gemak voor de sigarenmakers van dit gehucht want deze woonden eerst een uur ver van hun werk af. Moge genoemde firma daarom succes hebben met deze schoone onderneming."

Meierijsche Courant, 12 oktober 1916

"Bergeijk (Weebosch). Reeds enkele jaren laat de firma de Wed. Aarts & Zonen, sigarenfabrikanten te Eersel alhier eenige personen werken in een woonhuis. Telken jare neemt dit toe, zoodat thans al twee en twintig personen voor genoemde firma werkzaam zijn. Het woonhuis waarin men werkt is te klein. Thans heeft genoemde firma de oude school aangekocht en zal deze inrichten als sigarenfabriek. Met

de veranderingen daaraan is reeds begonnen. Een tiental meters zal worden bijgebouwd, zoo dat men hier een flinke sigarenfabriek krijgt.”

De Nederlandsche Staatscourant, maakte op 13 november 1916 ingevolge art. 28 W. v. K. bekend:

“Bij akte, verleden voor den notaris Marie Auguste Charles Etienne Keulen, te Eersel, 31 October 1916, is tusschen de heeren Henricus Franciscus Josephus Aarts en Franciscus Jacobus Josephus Aarts, sigarenfabrikanten, wonende te Eersel, aangegaan eene vennootschap onder de firma „Weduwe Aarts & Zonen”, gevestigd te Eersel, ten doel hebbende het fabricceeren en verkoopen van sigaren, sigaretten, tabak en aanverwante artikelen. Dezelve is aangegaan voor den tijd van zes achtereenvolgende jaren en drie maanden, ingegaan den eersten October 1916 en mitsdien eindigende den een en dertigsten December 1922, met dien verstande, dat, wanneer door den eenen vennoot aan den andere niet minstens een half jaar vóór het verstrijken van dien termijn schriftelijke opzegging is gedaan, de vennootschap zal worden geacht van jaar tot jaar te zijn verlengd, totdat er eene opzegging als voorzegd zal hebben plaats gehad. Ieder der vennoten is bevoegd de firma te teekenen, alle op de vennootschap betrekking hebbende handelingen en verbintenissen aan te gaan, alzoo de vennootschap aan derden en derden aan de vennootschap te verbinden; echter wordt voor het ter leen opnemen of geven van gelden (kassierszaken de som van drie duizend gulden niet te boven gaande uitgezonderd), het aangaan van borgtochten, het aankopen, vervreemden, bezwaren, huren en verhuren van vaste goederen de handteekening of toestemming van de beide vennoten vereischt.
Eersel, 4 November 1916. Namens Partijen, (5714) Ch. E. Keulen, Notaris.”

De Tilburgsche Courant meldde op 10 augustus 1917: “Verleden Zaterdag werden de sigarenmakers, werkzaam op de Sigarenfabriek der Fa. Wed. Aarts en Zonen alhier (Eersel, red.), met 2½ Ct. per 100 verhoogd. Eene flinke verhooging zal weldra volgen. Is het ook in deze dure tijdsomstandigheden niet dringend noodzakelijk? Mogen anderen het voorbeeld volgen.”

De Volksstem, 21 november 1917: “Eersel. – Door de fa. Wed. Aarts & Zn. alhier, is aan haar werkvolk andermaal 10 per cent verhooging toegekend, z.g.n. duurtetoeslag. In deze dure tijdsomstandigheden voorzeker niet van de hand te wijzen.”

Poster tijdens Eerste Wereldoorlog

Grondstoffengebrek

Tijdens de Eerste Wereldoorlog was er grote behoefte aan tabak en sigaren voor de soldaten aan het front. Roken was één van hun weinige afleidingen. Daardoor ontstond een gebrek aan grondstoffen voor de bedrijven, die voornamelijk voor de lokale markt produceerden. Op 22 oktober 1918 meldde de Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbossche Courant dat de sigarenfabriek van de Fa. Wed. Aarts & Zn. wegens gebrek aan tabak was stopgezet. Op 27 februari 1919 stond eenzelfde bericht in De Tijd: “wegens grondstoffengebrek.”

Opbloei en neergang van activiteiten

De gebroeders Aarts hadden het in de jaren 1910 breed en dat lieten zij zien. Harrie Aarts liet in de Nieuwstraat in Eersel de villa Lindenhof bouwen. Op een gedenksteen staat 2 april 1920 vermeld. Het was voor die tijd en voor Eersel een buitengewoon luxueus gebouw. Lodevika had er grote moeite mee. Harrie is er overigens niet zelf in gaan wonen. Hij moest het huis verkopen.

Lodevika heeft de bloei van het door haar opgerichte bedrijf zelf nog meegemaakt. Zij overleed in Eersel op 6 februari 1925, kort na haar tachtigste verjaardag. Twee maanden later, op 11 april 1925, berichtte het Eindhovens Dagblad dat F.J.J. Aarts uit Eersel was uitgetreden als vennoot van Wed. Aarts & Zonen, Eersel, Kom 118a, Sigarenfabriek. Op 12 november 1925 meldde de Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbossche Courant: "Met vreugde zien we dat er weer vooruitgang te bespeuren is in de sigarenindustrie. Werklooze sigarenmakers zijn er dan ook geen meer. Bij de firma de wed. Aarts en Zn. vinden thans reeds meer dan 40 sigarenmakers werk en nog worden steeds sigarenmakers gevraagd. Bij de firma Wintermans zitten de werkplaatsen stampvol zoodat er haast geen plaats meer is. Het is te hopen dat het zoo mag blijven voortgaan."

Maar dat gebeurde niet. In feite was de negatieve trend al ingezet en nam het aantal personeelsleden voortdurend af.

In de nacht van donderdag 18 op vrijdag 19 februari 1926 werd ingebroken in de sigarenfabriek. De brandkast was geforceerd maar had de aanval doorstaan. Er werd niets vermist.³

Liquidatie

Ondanks de positieve ontwikkelingen in de sigarenindustrie kwam de Firma Wed. Aarts & Zonen in problemen. Op 27 februari 1926 stond in het Eindhovens Dagblad dat volgens het Handelsregister Wed. Aarts en Zonen, Eersel, Kom 118a Sigarenfabriek Handelszaak in liquidatie was getreden. Vereffenaar was H.Fr.J. Aarts Eersel.

De Zuid-Willemsvaart, 29 oktober 1927: "Wed. Aarts & Zonen in liq. Eersel, Kom 118a. Sigarenfabriek. Handelsnaam gewijzigd in: H.F.J. Aarts. Eigenaar: H.Fr.J.Aarts, Eindhoven. Zaak en woonadres verplaatst naar Eindhoven, Prins Hendrikstraat 9. Zaak gewijzigd in Agenturen in tabak en sigaren." Op 1 juni 1929 was het zaak- en woonadres verplaatst naar Tollenslaan 9 in Eindhoven en op 25 november 1929 meldde de krant dat de zaak was opgeheven.

3. Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbossche Courant, 23 februari 1926.